

Et juleevangelium

Kerstin Söderström

barnepsykolog ved BUP Lillehammer og postdoktor ved Høgskolen i Lillehammer. Sammen med Tor Levin Hofgaard, Gerd Kristiansen og Saths Cooper er hun fast kronikør.

kerstins@online.no

Ethvert nyfødt barn bærer i seg uante muligheter, og blir seg selv i møtet med sine nærmeste omsorgspersoner. Det er omstendighetene og forståelsen av hva og hvem barnet er, som vi kan gjøre noe med.

Det er Carola som sørger for julestemningen. Sånn midt i desember finner jeg fram CD-en med fin bakgrunnsmusikk til rydding og pynting. Når *Himlen i min famn* begynner, stopper jeg opp og gir meg hen til tekst og melodi. Lytter, føler og sipper rørt. Sangen åpner en dør til dype mammafølelser, helt vanlige følelser som henger sammen med hverdagslige erfaringer, som i denne sangen blir satt i et svimlende perspektiv. Det er nært og stort, vakkert og meningsmettet. Det er mors og barnepsykologens juleevangelium.

Är du en av tusen små, er du han dom väntat på?

Du mitt lilla barn, en ängel givit namn.

Är du jordens dolda skatt jag fått skydda här i natt?

Är det själva himlen som jag gungar i min famn?

Et nyfødt blikk

Mens morshjertet banker og minnene fra spedbarnstiden kommer nærmere, tenker jeg på Maria, den pur unge jenta fra Nazareth i svært ulykkelige omstendigheter. Hvem og hva beskyttet henne fra å bli steinet i hjel? Maria så på gutten sin, og lurte på om han var en alminnelig unge eller noe helt spesielt. Lille engel, skatten min, hvem er du? Hvordan blir livet ditt? Hun undret seg, og hun så, slik jeg gjorde, slik foreldre til alle tider, i alle verdenshjørner har sett inn i evigheten, inn i hav og himmel speilet i den nyfødtes åpne blikk.

Vem har väckt den rädslan, som lät ditt hjärta gråta?

Varför tar din hand så hårt ett grepp om mammas hår?

Sangen handler om det hellige, men beskriver situasjoner og følelser som enhver nybakt mor vil kjenne igjen. Teksten plasserer Maria på jorden, en mor blant tusen mødre, og løfter alle nyfødte barn opp mot himmelen. Dette er min lesning av juleevangeliet:

Maria var 13–14 år gammel da hun ble gravid ved et samleie som absolutt ikke burde funnet sted. Gamle skrifter antyder at 12 friere konkurrerte om Marias hånd. Da svangerskapet var et faktum, valgte foreldrene å beskytte og støtte henne, ikke drepe henne. Tidlig i graviditeten dro Maria til Elisabeth, en eldre slektning som også var gravid. Lukas forteller at Elisabeths ufødte barn hoppet i fryd da Maria kom inn. Elisabeth tolket det som at Marias tilstand og barnet i magen bar bud om en stor glede, og sa: Velsignet er du blant kvinner, og velsignet er ditt livs frukt. De to kvinnene tilbrakte tre måneder sammen. Etter oppholdet hos Elisabeth dro Maria tilbake til Josef, som sannsynligvis var en god stefar til barnet. Eller kanskje han var den biologiske faren?

Fra skam til velsignelse

Maria og hennes nærmeste var godt kjent med profetiene fra Det gamle testamentet, og ungpikens overraskende graviditet ble fortolket inn i forventninger om noe godt. Elisabeth ga Maria håp og beskyttelse, og snudde skam og ulykke til en velsignelse. Den narrative tråden som ble spunnet rundt svangerskapet og det ufødte barnet, gjorde spedbarnet Jesus betydningsfull før han ble født. Til tross for fattigslige omstendigheter ble han tatt imot med stor kjærlighet. Den omsorg og forventning han vokste opp med, ga næring og form til et menneske som har satt varige spor i vår kultur.

Denne julen samles vi rundt et nytt familiemedlem, en liten gutt, en potensiell revolusjon

Ethvert nytt menneske er en potensiell revolusjon. Jesus var en revolusjon. I fjor på denne tiden døde Nelson Mandela. Han var en revolusjon i Sør-Afrika, slik Mahatma Ghandi var det i India. Barn kan vokse opp og kaste om på den forrige generasjons levesett, slik disse historiske personene gjorde. Slik er det også med oss vanlige hverdagsmennesker. Noen settes fri fra slektens belastninger og blir noe helt annet enn det som er forventet. Andre blir født inn i og viderefører livsproblemer og belastninger som begrenser individets muligheter. Hvor ligger forskjellen, i barnet eller i omstendighetene? For meg er svaret enkelt: Ethvert nyfødt barn kommer som det er. Det bærer i seg uante muligheter, og blir seg selv i møtet med sine nærmeste omsorgspersoner og i de fortellinger som spinnes rundt barnets eksistens. Det er omstendighetene og forståelsen av hva og hvem barnet er, som vi kan gjøre noe med.

Giv att dina dagar får bli till andras glädje
giv att alla möter dig med kärlek mild och god
Aldrig ska jag glömma, de ord som jag fick höra
vad som än oss händer vill de ge oss kraft och mod

Denne tolkningen av juleevangeliet gjør en hellig hendelse til noe alminnelig. Det jeg mener å si er: Det alminnelige er hellig! Den som har opplevd en fødsel og har fordypet seg i et nyfødt barns blick, kjenner at en står overfor noe hellig, noe hellig, alminnelig. I barnets mørke blick ligger punktet som forbinder fortid, nåtid og framtid. I barnet ligger muligheter som kan forløses eller hindres. Kvinner som føder i Norge, opplever det samme som kvinner som føder i USA, Sudan eller Palestina. De som føder i dag, går igjennom det samme som Maria, morsskikkelsen over alle mødre, gjennomgikk for over 2000 år siden. Det Maria så i øynene til sitt guttebarn, er det samme som foreldre, i både lykkelige og ulykkelige omstendigheter, ser i sine barn. Og barnet ser seg selv speilet i foreldrenes blick. Noen barn får blick de kan vokse på, vokse inn i og kanskje bli en revolusjon.

Ømheten i hendene

Adventstiden har begynt. Snart setter jeg på Carolas vakre Mariahymne. Det er verken avansert eller høykulturelt. Barna mine har ledd av meg opp gjennom årene. Mannen pleier å himle med øynene og be meg skru ned volumet. Men det preller av – for dette er mitt juleevangelium, og jeg tror på det. De siste årene har døtrene ringt hjem i desember: Hei mamma, hører du hva jeg spiller? Bak samtalen hører jeg Carola. Barndommens julemusikk lager stemning i de unge voksnes nye hjem. I år får *Himlen i min famn* en ny kraft. Denne julen samles vi rundt et nytt familiemedlem, en liten gutt, en potensiell revolusjon, et bitte lite menneske som allerede har spent en himmel over familien. Han

har forandret min datter. Han åpner hjertene våre. Hvem er han? Hva kan han bli? «Vem har tänt den stjärnan som speglas i ditt öga?» Jo, det er kjærligheten i øynene som ser han, og ømheten i hendene som holder han.

Når låten toner ut, snufser jeg ømt og takknemlig, og sender de varmeste juletanker til alle som gjør som Elisabeth. Alle som tar imot gravide i en vanskelig situasjon, og jobber for å snu ulykke til lykke. Alle som arbeider ved krisesentre, i barnevernet, i rusbehandling og i psykisk helsevern for å rydde vekk belastninger og bygge trygghet. Alle som tror at ethvert nyfødt barn er en velsignelse, en potensiell revolusjon. Alle ved NAV, fastleger, jordmødre og helsesøstre som ser foreldres strev, og tilbyr hjelp uten å dømme, men som aldri mister barnets beste av syne. Alle kloke politikere og handlekraftige ledere som vet at fremtiden bygges inn i de minste, og legger til rette for god hjelp der det trengs. God jul til dere alle!